

BOODSCHAP VAN DE HEILIGE VADER Veertigdagentijd 2023

De ascese van de Veertigdagentijd, de synodale weg

Geliefde broeders en zusters,

De evangelies van Mattheüs, Marcus en Lucas stemmen met elkaar overeen in het verslag van de episode van de gedaanteverandering van Jezus. Bij deze gebeurtenis zien wij het antwoord van de Heer op het onbegrip dat zijn leerlingen ten opzichte van Hem hadden getoond. Kort tevoren was er immers een ware botsing geweest tussen de Meester en Simon Petrus. Deze had namelijk na zijn geloof in Jezus te hebben beleden als de Christus, de Zoon van God, diens aankondiging van het lijden en het kruis afgewezen. Jezus had hem krachtig berispt: “Ga weg, satan, terug! Gij zijt Mij een aanstoot, want gij laat u leiden door menselijke overwegingen en niet door wat God wil” (Mat. 16, 23). En zie, “zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en diens broer Johannes met zich mee en bracht hen boven op een hoge berg” (Mat. 17, 1).

Het evangelie van de gedaanteverandering wordt ieder jaar op de tweede zondag van de Veertigdagentijd verkondigd. In deze liturgische tijd neemt de Heer ons in feite bij zich en neemt ons met zich mee. Ook al vragen onze gewone bezigheden van ons om op een vaste plek te blijven, voor een zich vaak herhalend en soms saai leven, wij worden in de Veertigdagentijd uitgenodigd om samen met Jezus “een hoge berg op te gaan” om met het heilige volk van God een bijzondere ervaring van ascese te beleven.

De ascese van de Veertigdagentijd is een steeds door de genade bezielde inzet om ons gebrek aan geloof en de weerstand om Jezus te volgen op de weg van het kruis, te overwinnen. Precies waaraan ook Petrus en de andere leerlingen behoefte hadden. Om onze kennis van de Meester te verdiepen, om het mysterie van het goddelijke heil, verwezenlijkt in een totale zelfgave, volkomen te begrijpen en te aanvaarden moeten wij ons door Hem mee omhoog laten nemen en daarbij de middelmatigheid en de ijdelheid loslaten. Wij moeten op weg gaan, een weg omhoog, die krachtsinspanning, offer en concentratie vereist, zoals een excursie in de bergen. Deze vereisten zijn ook belangrijk voor de synodale weg, die wij als Kerk verplicht zijn te verwezenlijken. Het zal goed voor ons zijn na te denken over de relatie die er bestaat tussen de ascese van de Veertigdagentijd en de synodale ervaring.

In “het zich terugtrekken” op de berg Tabor neemt Jezus drie leerlingen met zich mee, die gekozen zijn om getuige te zijn van een unieke gebeurtenis. Hij wil dat die ervaring van genade niet iets is dat plaats vindt in eenzaamheid, maar wordt

gedeeld, zoals dat overigens voor heel ons geloofsleven geldt. Men volgt Jezus samen. En als een door de tijd pelgrimerende Kerk wordt het liturgisch jaar en daarin de Veertigdagentijd beleefd, samen optrekkend met hen die de Heer ons als reisgenoten geeft. In overeenstemming met de bestijging van Jezus en de leerlingen van de berg Tabor kunnen wij zeggen dat onze weg in de Veertigdagentijd “synodaal” is, omdat wij samen dezelfde weg afleggen als leerlingen van de enige Meester. Wat meer is, wij weten dat Hijzelf de weg is en de Kerk hetzij in het liturgische traject hetzij in dat van de synode dus niets anders doet dan steeds dieper en voller doordringen in het mysterie van Christus de Heiland.

En wij komen bij het hoogtepunt. Het evangelie vertelt dat Jezus “voor hun ogen van gedaante werd veranderd: zijn gelaat begon te stralen als de zon en zijn kleed werd glanzend als het licht” (Mat. 17, 2). Zie hier de “top”, het doel van de weg. Aan het einde van de beklimming wordt de drie leerlingen, terwijl ze met Jezus op de hoge berg staan, de genade gegeven Hem in zijn heerlijkheid te zien, stralend van een bovennatuurlijk licht dat niet van buiten kwam, maar vanuit Hemzelf straalde. De goddelijke schoonheid van dit visioen ging onvergelijkbaar iedere krachtsinspanning te boven die de leerlingen geleverd hadden bij het beklimmen van de Tabor. Zoals bij iedere veeleisende excursie in de bergen dient men de blik goed gericht te houden op het pad; maar het panorama dat zich aan het einde ontvouwt, verrast en belooft door zijn wonderbaarlijkheid. Ook het synodale proces lijkt vaak moeilijk en wij zouden soms de moed kunnen verliezen. Maar wat ons aan het einde wacht, is zonder meer iets wonderbaarlijks en verrassends, dat ons zal helpen de wil van God en onze zending ten dienste van het Rijk beter te begrijpen.

De ervaring van de leerlingen op de berg Tabor wordt nog verrijkt, wanneer naast de van gedaante veranderde Jezus Mozes en Elia verschijnen, die respectievelijk de Wet en de profeten verpersoonlijken (vgl. Mat. 17, 3). De nieuwheid van Christus is een vervulling van het Oude Verbond en de beloften; zij is niet los te maken van de geschiedenis van God met zijn volk en openbaart de diepe betekenis ervan. Op dezelfde wijze wortelt het synodale traject in de traditie van de Kerk en tegelijkertijd staat het open voor het nieuwe. De traditie is een bron van inspiratie om nieuwe wegen te zoeken en daarbij de tegengestelde verleidingen van onbeweeglijkheid en geïmproviseerd experimenteren te vermijden.

De ascetische weg van de Veertigdagentijd en eveneens die van de synode hebben beide als doel een persoonlijke en kerkelijke gedaanteverandering. Een gedaanteverandering die in beide gevallen haar voorbeeld vindt in die van Jezus en tot stand komt door de genade van zijn paasmysterie. Opdat deze gedaanteverandering dit jaar in ons verwezenlijkt kan worden, zou ik twee “paden” willen voorstellen die gevolgd kunnen worden om samen met Jezus naar boven te gaan en met Hem tot het doel te komen.

Het eerste verwijst naar het gebod dat God de Vader tot de leerlingen op de Tabor richt, terwijl zij de van gedaante veranderde Jezus aanschouwen. De stem uit de wolk zegt: “Luistert naar Hem” (Mat. 17, 5). Dus is de eerste aanwijzing zeer duidelijk: luisteren naar Jezus, De Veertigdagentijd is een tijd van genade in de mate waarin wij naar Hem luisteren die tot ons spreekt. En hoe spreekt Hij tot ons? Vóór alles in het Woord van God, dat de Kerk ons aanreikt in de liturgie: laten wij dit niet in het niets laten verdwijnen; als wij niet altijd aan de mis kunnen deelnemen, laten wij dan dag voor dag ook met behulp van internet de Bijbellezingen lezen. De Heer spreekt behalve in de Schriften tot ons in de broeders en de zusters vooral door het zien van de geschiedenis van diegenen die hulp nodig hebben. Maar ik zou er ook een ander aspect aan willen toevoegen dat zeer belangrijk is in het synodale proces:

het luisteren naar Christus gaat ook via het luisteren naar de broeders en de zusters in de Kerk, het luisteren naar elkaar, dat in sommige fasen het hoofddoel is, maar dat hoe dan ook altijd onontbeerlijk blijft in de methode en de stijl van een synodale Kerk.

Op het horen van de stem van de Vader “wierpen de leerlingen zich ter aarde neer, aangegrepen door een hevige vrees. Maar Jezus kwam naar hen toe, raakte hen aan en zei: ‘Staat op en weest niet bang. Toen zij hun ogen opsloegen, zagen zij niemand meer dan alleen Jezus’ (Mat. 17, 6-8). Hier hebben wij de tweede aanwijzing voor deze Veertigdagentijd: niet vluchten in een godsdienstigheid die bestaat uit bijzondere gebeurtenissen, suggestieve ervaringen, uit angst de werkelijkheid met haar dagelijkse inspanningen, haar rauwheid en tegenstellingen onder ogen te moeten zien. Het licht dat Jezus de leerlingen toont, is een vooruitlopen op de heerlijkheid van Pasen en daar moeten wij heengaan, “Hem alleen” volgend. De Veertigdagentijd is gericht op Pasen: het “zich terugtrekken” is geen doel op zich, maar bereidt ons erop voor met geloof, hoop en liefde het lijden en het kruis te beleven om tot de verrijzenis te komen. Ook het synodale traject moet ons niet de illusie geven dat wij er zijn, wanneer God ons de genade schenkt van enkele krachtige ervaringen van gemeenschap. Ook daar herhaalt de Heer tot ons: “Staat op en weest niet bang”. Laten wij afdalen naar de vlakke en moge de ervaren genade ons ondersteunen om bewerkers te zijn van synodaliteit op de gewone weg van onze gemeenschappen.

Geliefde broeders en zusters, moge de Heilige Geest ons in deze Veertigdagentijd bij de beklimning met Jezus ons bezielen om zijn goddelijke schittering te ervaren en zo, gesterkt in het geloof, samen de weg met Hem, heerlijkheid van zijn volk en licht van de volken, voort te zetten.

Rome, Sint Jan van Lateranen, 25 januari, feest van de bekering van de apostel Paulus

Franciscus

Werkvertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK